

CORUPȚIA – MIJLOC DE SUSTINERE A CRIMEI ORGANIZATE

Drd. Cristina VASILE

The crime networks have the economic and financial strength that allows them to be very powerful pressure factors over governments, authorities or institutions, representing a permanent threat to law and order.¹

Fenomen mondial – corupția, nu se poate restrânge la câteva țări în curs de dezvoltare, ea manifestându-se ca un fenomen de zi cu zi, numărul de cazuri crescând continuu, beneficiarul direct fiind nimeni alta decât crima organizată.

Bazată pe un număr important de funcționari aflați în diverse puncte deosebit de importante ale economiei, caută să obțină influența autorităților. Nici un sector de activitate nu este lăsat deoparte de practici corupte. De la cea mai mărunte și ne semnificative funcții, până la cele mai importante poziții în stat. Nu trece nici o zi fără ca alte noi cazuri să apară.

În țări în plină ascensiune, cum ar fi: România, Cehia, Ungaria, Polonia, au fost operate numeroase dosare penale având ca și capete de acuzare „CORUPȚIA”.

În condițiile în care inegalitățile specifice sistemului economic capitalist au accentuat discrepanțele (obținerea succesului economic, dobândirea unor poziții de putere și prestigiu etc.)² și mijloacele instituționale legitime (căile de realizare a scopurilor sociale), corupția a devenit un veritabil comportament adaptabil la presiunile sociale și un mijloc principal de realizare a unor beneficii economice pe căi ilicite.

Odată cu apariția capitalismului, ca sistem, au apărut unele grupuri de interese economice distincte cu resurse financiare mari care, pentru a-și realiza aceste interese, au început fie să acapareze întreaga clasă politică, fie să exercite presiuni asupra structurilor cu caracter politic.

Corupția nu este însă specifică numai sistemului capitalist, acest fenomen manifestându-se intens și în societățile socialiste, dar și în societățile sărace considerate ca făcând parte din „lumea a treia”.

¹ M.D. Chiriac, U.N.Ap., *Sesiune de Comunicări Științifice*, 2005.

² Vasile Dobrinou, *op. cit.*, pp. 5-6.

Definiția corupției

„Corupția este comportamentul care deviază de la îndatoririle normale ale unui rol public sau violează legi împotriva exercitării anumitor tipuri de influență specifică, cum ar fi: mita, nepotismul, deturnarea de fonduri”³.

O altă definiție de astă dată americană, „corupția și crima organizată constă în exercitarea sistematică a unei activități criminale pentru bani și putere”. În urma unui studiu efectuat în Rusia, s-a apreciat că din cele peste 5.000 de grupări criminale cunoscute în această țară, numai 350 corespund definiției citate și că doar 12-20 dintre ele formează mari carteluri.⁴

Probabil, autorii studiului au considerat că deși toate cele 5.000 de organizații criminale acționează în scop patrimonial, nu au putut dovedi că foarte multe dintre acestea își propun ca obiectiv obținerea unei poziții dominante, de putere, atât în sfera criminală, cât și în cea social-politică.

Așadar, pornind de la o anumită definiție, pot scăpa sferei fenomenului crimei organizate anumite activități ilegale, fapt ce poate avea consecințe directe asupra strategiei privind urmărirea internă și internațională, precum și a încadrării juridice a faptelor din acest domeniu.

Sociologii consideră corupția ca o stare de dezechilibru normativ și moral a unor societăți aflate în criză, ea perturbând grav desfășurarea relațiilor sociale la nivel instituțional și interpersonal, determinând scăderea prestigiului și autorității instituțiilor publice sau private, a instituțiilor cu rol de prevenire și control a unor persoane cu funcții de decizie în sfera politicului și economicului, legislativului, executivului, administrației și justiției.

Corupția mai poate fi considerată și expresia unor manifestări de descompunere morală, de degradare spirituală, care prin amploarea, intensitatea și formele ei de manifestare este un adevărat barometru al stării de normalitate și legalitate a unei societăți⁵.

Odată cu trecerea la economia de piață și la o reală democrație, se produce, pe lângă alte fenomene cu consecințe grave, amplificarea corupției.

Cauzele care determină acest lucru sunt: slăbirea autorității statului, degradarea nivelului de trai, alterarea judecății morale, lipsa unor pârghii eficiente de control, pierderea încrederii populației în instituțiile și valorile sociale, neadaptarea legislației la condițiile economice și sociale.

În lipsa unei definiții clare și nedelimitarea clară a conceptului duce la neputința instituțiilor abilitate de a-i urmări membrii rețelelor lor, pe teritoriul altor state, unde anumite activități ilegale nu sunt împiedicate de norme juridice, deci nu sunt incluse în sfera fenomenului infracțional⁶.

³ Joseph S. Nye, *Corruption and Political Development*, 1967, p.419.

⁴ Morton Keller, *Corupția în America. Continuitate și schimbare*, Editura Politică, București, 1989, p. 19.

⁵ Vasile Dobrinoiu, *op. cit.*, p. 10.

⁶ Vasile Dobrinoiu, *Corupția în dreptul penal român*, Editura Atlas Lex, București, 1995, p. 5.

Crima organizată nu cunoaște doar organizații criminale care să aibă ca scop singular coruperea anumitor categorii de persoane, fără ca prin acest lucru să nu se urmărească de fapt un alt interes. Pentru a-și asigura continuitatea, organizațiile criminale trebuie să corupă pe cei ce se opun dezvoltării și manifestărilor criminale și astfel să se asigure că pot stăpâni situația. Astfel, de la cel mai mărunț funcționar care înmatriculează mașini furate, polițistul care închide ochii, deși știe că în sectorul lui de activitate se produc sau se vând droguri de mare risc, la bancherul care facilitează spălarea banilor negrii, mita se primește, se acceptă fără teamă, pentru că la rândul lor dau și mituiesc mai departe superiorii, transformându-se totul într-un cerc vicios, într-un lanț al slăbiciunilor, fără de sfârșit.

Unii analiști consideră că nu există organizații criminale în afara corupției, aceste structuri sunt organizate de profesioniști ai crimei și corupției⁷.

De asemenea, se presupune că în fiecare organizație există un corupător specializat care are sarcina de a identifica persoanele pretabile la corupție, care mituiește, intimidează, șantajează și negociază cu funcționarii din poliție, justiție, economie și administrație, guvern.⁸

Organizațiile criminale mari, îndeosebi cele transnaționale, au mai mulți corupători specializați pe domenii de activitate (vamă, poliție, parlament etc.) și pe zone geografice⁹. De aceea, putem defini corupția ca fiind *ansamblul activităților care se desfășoară între două părți în care una dintre ele, făcând apel la funcția sau calitatea celei de-a doua, oferă acesteia un folos ilegal în schimbul unui avantaj reciproc*.¹⁰

Trăsăturile corupției

Definiția prezentată ne ajută să distingem principalele trăsături caracteristice importante, care vor fi analizate în continuare: existența a două părți în cadrul procesului coruptiv, utilizarea abuzivă a poziției (funcției) sau a calității pe care o are una din părți, oferirea unui folos ilicit a uneia dintre părți; facilitarea unui avantaj celui care îl oferă.

Corupția, presupune două părți distincte: *corupătorul*, reprezentat de un individ, grup sau rețea, care utilizează diverse mijloace ilegale pentru a influența un individ sau mai mulți, în schimbul obținerii unor avantaje și rețeaua sau persoana care se lasă coruptă, reprezentată de grupul sau de organizația care acceptă sau se lasă influențată sau care abdică de la normele deontologiei profesionale, în scopul obținerii unor avantaje, utilizând abuziv

⁷ Donald R. Cressey, *Criminal Organization*, London, Heinemann Education Books, 1972, pp. 20-25.

⁸ Dan Banciu, ș.a., *op. cit.*, p. 22.

⁹ Donald R. Cressey, *Criminal Organization*, London, Heinemann Education Books, 1972, pp. 20-25.

¹⁰ Joseph S. Nye, *Corruption and Political Development*, 1967, p. 419.

funcția pe care o deține. Corupătorul este cel care își asigură protecția, atunci când încalcă legea, ori când obține nemeritat o anumită poziție, iar *coruptul* poate fi o persoană publică, un funcționar public sau o altă persoană care acceptă propunerile corupătorilor.

Persoana coruptă trebuie să ocupe o funcție sau o calitate care o folosește abuziv în relația cu cel corupt, acesta poate fi: polițist, vameș, om politic, bancher sau proprietarul unei firme, care va asigura transportul, depozitarea, comercializarea unor bunuri intrate fraudulos în țară sau droguri de mare risc. Coruptului i poate cere să întocmească sau nu, anumite acte sau facturi, să falimenteze o firmă sau să intervină în obținerea de sume ilegale și necuvenite din partea statului. Un funcționar al statului este mituit și corupt atunci când are ca atribuții controlul societăților comerciale, iar acesta are o atitudine pasivă.

Între cele două părți există o dublă complicitate și un dublu interes, una dintre părți este dispusă să ofere un folos, pentru a oferi la rândul ei un cotraserviciu, condiția de oferire este îndeplinită numai prin simpla acceptare a celui de-al doilea. Pot fi oferite sume de bani, poziții cheie în diverse sectoare, bunuri sau favoruri sexuale.

Oferirea se poate face direct sau prin intermediul altor persoane, prin gesturi, mesaje.

Folosul oferit poate fi în interesul unei persoane, rude sau organizații. Avantajul oferit poate îmbrăca diferite forme: se lasă să desfășoare o activitate infracțională ilicită, poate fi lăsat să câștige o licitație sau să fie promovat. Toate acestea trebuie să aibă de-a face cu poziția coruptului, pentru ca acesta să poată răspunde mai târziu mituitorului. Avantajele pot fi legale sau ilegale, de exemplu ocuparea unei funcții fără a avea studiile necesare.

Cauzele care generează corupție

Una dintre cauzele majore este lipsa de fermitate din partea autorității statului și inconsecvența în aplicarea legilor, acest comportament generează cazurile de toleranță, manifestată de puterea politică implicată în acte de corupție.

O altă cauză a corupției este amestecul cercurilor politice în afaceri oneroase, direct sau prin intermediari, în scopul obținerii de fonduri secrete necesare campaniilor electorale ori destinate îmbogățirii unor lideri; de aici și sintagma "bani pentru partid". Încălcarea grosolană a principiului separației puterilor în stat și implicarea factorilor politici în activitatea jurisdicțională; marii infractori fac parte din clientela politică și sunt protejați de "patronii" lor, inclusiv prin influențarea justiției. Concentrarea puterii politice, a bogăției și a prestigiului în mâna unui cerc restrâns de profitori, atragerea funcționarilor publici în partidele aflate la guvernare și identificarea acestor formațiuni cu statul însuși; funcționarii numiți de către partidul aflat la guvernare se comportă precum niște feudali pe propriile lor domenii.

Accesul la putere al unor partide prin fraudarea alegerilor, urmată de recompense oferite complicilor, creșterea birocrăției – partidele aflate la

guvernare umflă aparatul birocratic pentru a-și satisface cât mai mulți clienți. Uneori, prin excesul controalelor administrative și impunerea a tot felul de restricții comerciale, partidele aflate la putere înființează o puzderie de organe de control (numit "control de acoperire") generatoare de birocratie și de corupție.

Existența monopolurilor și lipsa unei concurențe loiale face ca sectoare întregi din economie să fie la discreția unor grupuri monopoliste, dispuse la orice ilegalitate pentru păstrarea privilegiilor. Nepotismul este o trăsătură definitorie pentru țara noastră, nu s-a dezbărat încă de legăturile de tip gentilic, de clan sau tribale; ineficiența organelor de represiune, determinată de slaba lor instruire, dotare și remunerație, ceea ce le face coruptibile.

Instabilitatea legislativă, dublată de o junglă de acte normative, care se modifică uneori înainte de a intra în vigoare. Disprețul total pentru lege, cultivat cu obstinație de către o presă care își servește propriile sale interese, unele publicații trăind, efectiv, din șantaj și din perceperea "taxei de protecție".

Slăbiciunea instituțiilor statului, disprețuite de către marea masă de cetățeni, sărăcia, prăbușirea nivelului de trai, lipsa oricărei perspective și inflația sunt generatoare constante de corupție. Există o anumită voluptate a lăcomiei și o sete de îmbogățire, ca și o întreagă strategie a „puternicilor zilei” de a-și asigura și a-și perpetua un standard de viață cât mai înalt, rupt de realitățile României.

La acești factori se adaugă o concepție mercantilă privind reușita în viață, potrivit căreia puterea, banii, poziția socială și competiția orgoliilor joacă un rol primordial – toate în detrimentul moralei și al culturii adevărate¹¹.

Toate acestea sunt numai o parte dintre trăsăturile definitorii ale corupției și crimei organizate.

Măsuri pentru prevenirea, combaterea și eradicarea corupției și a crimei organizate

Prevenirea, combaterea și eradicarea corupției, și a crimei organizate se poate face prin două direcții importante: educaționale și coercitive, prin conceperea unui program guvernamental de distrugere a corupției și implicit a crimei organizate bazat pe măsuri clare și coerente. În plan educațional este necesară implementarea unei culturi anticorupție prin intermediul educației civice și juridice.¹²

Prin măsuri coercitive înțelegem:

- efectuarea de anchete parlamentare, în toate ministerele, unități economice importante;
- stabilirea pierderilor, și bineînțeles a cauzelor care au generat aceste pierderi, stabilirea responsabililor și aplicarea de măsuri administrative și judiciare împotriva celor vinovați;

¹¹ Programul PRM Publicat: 22 Februarie 2007 @ 12:15.

¹² Gh. Nistorescu, C. Păun, *Criminologie*, Editura Didactică și Pedagogică, 1994.

- modificarea legislației și adaptarea ei la nevoile actuale;
- eliminarea birocrăției, elaborarea unor proiecte legislative care să asigure incriminarea coordonată și sistematică a corupției naționale și internaționale;
- independența și autonomia persoanelor abilitate cu prevenirea, anchetarea, urmărirea și sancționarea infracțiunilor de corupție, care trebuie să fie libere de orice presiune politică și să obțină toate mijloacele necesare pentru obținerea probelor;
- protecția persoanelor care ajută autoritățile să lupte împotriva corupției și crimei organizate;
- sechestrarea și confiscarea bunurilor obținute prin corupție;
- incriminarea activității persoanelor juridice care servesc drept paravan pentru ecranarea actelor de corupție;
- specializarea persoanelor și a organismelor implicate în lupta pentru combaterea corupției și dotarea acestora cu mijloace specifice exercitării funcției;
- elaborarea de coduri deontologice pentru agenții publici;
- transparența tuturor actelor decizionale luate de către administrația publică;
- elaborarea unor norme procedurale de verificare a activităților administrației publice cu privire la legalitatea angajării, cheltuielilor banilor publici;
- garantarea libertății mass-media, cu privire la accesul la informație, la demascarea actelor de corupție¹³;
- prevenirea atragerii și implicării în crima organizată ce pot deveni periculoase, efectuarea de studii privind delicvența juvenilă și crima organizată, tacticile de prevenire, alternative la detenție, programele pilot care vizează, în mod special, comunitățile cu grad de risc ridicat ce folosesc metode multiagențiale, strategia comunitară sau parteneriatele la nivel local, cooperarea între justiția penală și instituțiile sociale .¹⁴
- măsurile de inițiere și implementare a prevenirii abuzului de putere;
- realizarea de studii privind computerele și criminalitatea legată de computere, ca bază, de posibile strategii de prevenire și control, promovarea unui organism european privind criminalitatea cibernetică;
- interdicția pentru cei condamnați definitiv pentru săvârșirea actelor de corupție la posibilitatea de a mai candida la ocuparea unor funcții politice¹⁵.

Spălarea banilor, traficul ilicit de droguri, evaziunea fiscală, sistemul taxelor de protecție, contrabanda sunt factori care, împreună cu terorismul internațional, conturează corupția și crima organizată.¹⁶

¹³ *Euro – newsletter*, periodic nr.1003 din 12.02 2006.

¹⁴ Pactul de Stabilitate adoptat la Sofia, 2005.

¹⁵ E. Stanciu, *Criminalistică – note curs*, anul universitar 1997 -1998.

¹⁶ M.D. Chiriac, U.N.Ap., *Sesiunea de Comunicări Științifice*, 2005.